

KRONIKA DZIAŁALNOŚCI MUZEUM HISTORYCZNEGO MIASTA KRAKOWA ZA ROK 1987

W 1987 roku, minęło 30 lat od chwili, gdy dzięki staraniom posła dra Bolesława Drobnera, podjęto remont zdewastowanej przez hitlerowskiego okupanta starej Bożnicy, z przeznaczeniem na Muzeum Historii Żydów — oddział Muzeum Historycznego m. Krakowa. Ta okrągła rocznica, wydaje się dobrą okazją do przypomnienia w obszernych fragmentach bardzo istotnego dokumentu — „Zarys charakterystyki i zasad organizacyjnych przyszłego Muzeum Historii Żydów w Krakowie” — opracowanego przez doc. dr Jerzego Dobrzyckiego, na zlecenie Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów — oddział w Krakowie.

W dniu 27.II. 1956 r. (dokument przechowywany jest w Archiwum Muzeum pod nr I — Nauk. 6/56) doc. Jerzy Dobrzycki pisał: „... Przyszłe muzeum żydowskie w Krakowie, może być traktowane pod względem charakteru i zasięgu tematycznego w sposób dwojaki... Tematyka jego może być ograniczona ściśle do terenu Krakowa i Kazimierza i w tym wypadku winno nosić nazwę „Muzeum Historii Żydów w Krakowie”. Można jednakowoż muzeum to potraktować szerzej znacznie, ustalając, że ma ono swą tematykę zagadnieniową, objąć całość dziejów żydostwa polskiego, w odniesieniu do całości terytorialnej Polski historycznej i współczesnej. W tym wypadku muzeum to miałoby charakter centralny, jako jedyne w Polsce muzeum judaistyczne i nosić powinno nazwę „Muzeum Historii Żydów w Polsce”. Ta druga koncepcja, znaleźć może poparcie w fakcie szczególnego znaczenia Krakowa dla dziejów i kultury Żydów na obszarze całej Polski...”

Pisząc o przyszłej siedzibie nowego muzeum doc. Jerzy Dobrzycki stwierdzał „... Na pomieszczenie i główną siedzibę muzeum przewidzieć należy zabytkowy budynek starej Bożnicy, posiadający jak wiadomo pośród wszystkich bożnic polskich najpoważniejsze znaczenie zabytkowe, artystyczne i historyczne... Należy się z tym liczyć, że gmach Starej Bożnicy, nawet w wypadku ograniczenia tematyki zbiorów wyłącznie do Krakowa i Kazimierza okaże się zbyt szczypty do celów stworzenia instruktywnej ekspozycji problemowej oraz pomieszczenia biura, pracowni, biblioteki. Wobec tego, należy się liczyć z koniecznością przeznaczenia na cele muzeum, jako jego oddziału innych jeszcze zabytkowych budynków. Z tego względu nasuwa się myśl wyzyskania do tego celu

w pierwszym rzędzie dwóch przynajmniej, położonych w sąsiedztwie bożnic... Bóżnicy Wysokiej, lub Bóżnicy Bociana (Poppers Schül)... do celów muzealnych mogłaby ewentualnie służyć Bóżnica Kupa... Pod zarządem administracyjnym i trwałą opieką muzeum znaleźć się winien również starożytny cmentarz Remuh...”

Pisząc o sposobie wykorzystania odrestaurowanego wnętrza Starej Bóżnicy doc. J. Dobrzycki zalecał: „... Główną atrakcją muzeum stać się powinno samo wnętrze, odbudowanej głównej hali Starej Bóżnicy. Wnętrze to powinno być, o ile możliwości przywrócone do pierwotnego wyglądu i wyposażone urządzeniem wzorowanym ściśle na dawnym stanie, kiedy Bóżnica służyła celom kultowym... Przyjmując tę zasadę nie należy ani w hali głównej ani w przedsionku umieszczać żadnych sprzętów muzealnych, gablot, witryn, obrazów i przedmiotów należących do normalnej ekspozycji muzealnej. Na pomieszczenie zbiorów muzeum służyć mogą natomiast boczne pomieszczenia przeznaczone pierwotnie dla uczestniczących w modłach kobiet, jako też inne lokalności...”

W zbiorach przyszłego Muzeum, jak też i w przyszłej ekspozycji proponował Jerzy Dobrzycki następujące działy:

1. Dział historii Żydów w okresie od średniowiecza, aż po wybuch II wojny światowej „... Ekspozatę tego działu ilustrować powinny w sposób możliwie pełny całokształt zjawisk zachodzących w historii i życiu publicznym i domowym żydostwa krakowskiego na odcinkach: politycznym, gospodarczym, kulturalnym, artystycznym i religijnym...”
2. „...Drugi główny dział obejmować powinien materiały ilustrujące historię krakowskiego społeczeństwa żydowskiego w latach ubiegłej wojny światowej, łącznie z dziejami eksterminacji żydostwa, dokonanej przez wojujący faszyzm hitlerowski...”
3. „...Celem zachowania świadomości o oryginalnych i odrębnych, a wielokrotnie niezwykle szlachetnych form architektonicznych dawnych bożnic polskich, powstałych w różnych epokach, za pożądane uznać należy, zgodnie z sugestią inż. arch. Solawy, utworzenie odrębnego działu — zbioru plastycznych makiet architektonicznych dawnych bożnic na terenie historycznej Polski”.
4. „... Wreszcie winno być lapidarium, w którym byłyby gromadzone i przechowywane fragmenty ar-

1. Portret Sottyskovej, ol. mal. nieznan, 1 poł. XIX w. MHK 4246/III

chitektoniczne i rzeźbiarskie pochodzące z budowli dawnego ghetta..."

Dalsze fragmenty obszernego i wnikliwego opracowania doc. dra J. Dobrzyckiego, poświęcone są szczegółowemu opisowi rodzajów eksponatów, które powinno się zbierać, sposobom i technikom budowania ekspozycji oraz wewnętrznej organizacji przyszłego muzeum, zarówno w pionie merytorycznym (zbiory), jak i organizacyjno-administracyjnym. Wydaje się, że dziś, po trzydziestu latach funkcjonowania, warto skonfrontować projekty z ich realizacją. Warto zastanowić się, w czym myśli doc. J. Dobrzyckiego zachowały aktualność, co zostało już wykonane, a co czeka jeszcze na realizację.

ZBIORY

Muzeum, realizując politykę powiększania posiadanego zasobu eksponatów, kierowało się przyjętymi wcześniej, a wynikającymi z długofalowych planów rozwoju naszej placówki priorytetami. Za najważniejsze, uznano na najbliższy czas potrzeby, wynikające z faktu organizacji oddziału historii krakowskich wnętrz mieszkalnych w kamienicy Hipolitów. Dla tej placówki najbardziej potrzebne są meble z rozmaitych epok oraz różnorodne bibeloty, składające się na wyposażenie mieszkań.

Nowopowstała Pracownia Dokumentacji Dziejów Klasy Robotniczej wypracowuje koncepcję przyszłego Oddziału, w którym prezentowana będzie wystawa poświęcona tej klasie społecznej. Rozpoczęto gromadzenie materiałów, wśród których, obok dokumentacji, dotyczącej politycznej działalności robotników, dużą wagę przywiązuje się do pamiątek, fotografii, przedmiotów codziennego użytku, dających świadectwo o warunkach życia, pracy i zainteresowaniach kulturalnych ludności robotniczej naszego miasta. Obok tych nowych kierunków gromadzenia, oczywiście nie zaniedbywano stałych, tradycyjnych już zainteresowań kolekcjonerskich, uzupełniając o nowe obiekty, zarówno kolekcję ikonografii miasta, zbiór wyrobów rzemiosła artystycznego, specjalistyczne kolekcje judaików, teatralną oraz zbiór fotograficzny.

W ciągu minionego roku, zasoby muzeum, w efekcie różnorodnych zabiegów kolekcjonerskich, wzrosły o 2672 eksponaty.

Wśród nowopozyskanych obiektów 1547 stanowią zakupy, 823 — to przekazy, a 302 — to dary.

W depozyt przyjęto 105 przedmiotów.

Najnowsze nabytki, jak zawsze, posiadają różnorodną wartość. Wiele z nich, to muzealia o wysokim kunście artystycznym, wiele nie posiada większej wartości estetycznej, choć stanowi, znaczącej wagi źródła o charakterze dokumentów, w sposób istotny wzbogacających naszą wiedzę o życiu miasta, o jego kulturze materialnej. Dużo z nowopozyskanych muzealiów, to dary i depozyty. Jest to świadectwem stale wzrastającego zaufania społeczeństwa do muzeów, jako najbardziej znaczących zbiorów, którym można powierzać najcenniejsze pamiątki osobiste i rodzinne o znacznej wartości nie tylko emocjonalnej, ale i materialnej.

Wszystkim ofiarodawcom składamy serdeczne podziękowania.

Komisja Zakupu Muzealiów, odbyła 7 posiedzeń, kwalifikując i wyceniając obiekty nabyte do zbiorów naszego muzeum oraz Muzeum Historii Starego Teatru.

Komisja Wyceny Darów, Przekazów i Wypożyczeń, odbyła 40 posiedzeń, na których wyceniono 1576 obiektów.

Wszystkie nabytki zostały zarejestrowane w Księdze Wpływu Muzealiów i przekazane działom merytorycznym do naukowego opracowania.

Prowadząc kontrolę zbiorów, dokonano przeglądu sposobów zabezpieczenia muzealiów, tak w magazynach, jak i na wystawach. Kontynuowano spis z natury, kończąc prace na wystawach stałych. Prace inwentaryzatorskie przebiegały prawidłowo. Wszystkie tegoroczne nabytki zostały opracowane i wpisane do ksiąg inwentarzowych.

Wśród zakupionych w tym roku obiektów, na szczególną uwagę zasługują m.in. obrazy wzbogacające naszą kolekcję portretów — portret malowany przez nieznanego artystę, przedstawiający mieszkankę krakowską Sottyskową — z pierwszej połowy XIX w., portret malowany przez Alfonsa Karpińskiego 1912 r., przedstawiający Antoninę Rothe. W tej samej grupie wymienić należy Autoportret znanego malarza, autora wielu obrazów poświęconych Krakowowi — Stanisława Fabijańskiego, malowany około 1893 roku.

Pozostając przy przedstawieniach portretowych, warto wymienić rysunki Andrzeja Stopki; „Ludwik Solski w roli Puttkamera”, „Portret Wł. Ziemińskiego”, dalej rysunki T. Waśkowskiego m.in. „Kazimierz Kamiński w roli Fryderyka Wielkiego”.

Na uwagę zasługują również dwa portrety malowane przez Malskiego około 1846 roku, przedstawiające nieznaną „Kobietę” i „Mężczyznę”. Kończąc, wymienić jeszcze trzeba „Autoportret” malarza krakowskich ulic, kamienic i ludzi Franciszka Turka, malowany w ostatnich latach życia artysty około 1947 roku.

Wzbogaciły się też zbiory ikonografii Krakowa. Wśród obrazów do tej grupy zaliczanych, wymienić trzeba m.in. S. Kamockiego „Widok Wawelu”, J. Potrzebowskiego „Droga na kopiec T. Kościuszki” z 50-tych lat naszego stulecia, Fr. Turka „Widok ulicy Miedzuch”, tegoż autora „Widok Wieży Ratuszowej”, L. Strojeńskiego „Wawel”.

Zbiory teatralne, obok wcześniej wymienionych portretów autorstwa A. Stopki, wzbogacone zostały o tegoż autora „Szkice dekoracji do Promienistych”, obraz malowany przez A. Bunscha — „Próba w teatrze Groteska”.

Z rzemiosła wymienić należy dzbanuszek z pracowni L. Nitscha, srebro ok. 1858 r. Z mebli „serwantka” w stylu Biedermeier. Ponadto, pozyskano m.in. zestawy fotografii, dokumentujące działalność dwóch znanych zakładów fotograficznych — Heczki i A. Karasia. Na uwagę zasługują też: plakietka żeliwna, przedstawiająca portret E. Dillera — namiestnika Galicji, projekt K. Laszczki, oraz Medalion, przedstawiający portret K. Wielogłowskiego, sygn. Cherton.

Wśród darów i przekazów na uwagę zasługują: Portret prof. Akademii Sztuk Pięknych A. Siweckiego, malowany przez J. Salamona, 3 medale — złoty, srebrny i brązowy, wybite z okazji IX roku pontyfikatu Jana Pawła II, rysunki warsztatowe Erazma i Stanisława Fabijańskich, zbiór medali — płon ogólnopolskiego konkursu na medal i małą formę rzeźbiarską, dotyczącą tematyki odnowy Krakowa, „Złote jabłko” — nagroda przyznana Krakowowi przez Międzynarodową Federację Dziennikarzy i Pisarzy Turystycznych. Wśród depozytów wiele obiektów, to rzeźby Zofii Albany Puget. Powiększył się też zasób biblioteczny. Zakupiono 51 jednostek starodruków, druków ulotnych, afiszy, plakatów. Przejęto jako dary i przekazy 518 sztuk różnorodnych materiałów, książek, czasopism, druków ulotnych. Zinventaryzowano i wpisano do inwentarza biblioteki 655 woluminów książek oraz 371 sztuk wydawnictw ciągłych (zeszyty + czasopisma naukowe).

Zbiory były przedmiotem stałej troski pracowni konserwatorskich. Prowadzono zarówno prace o charakterze profilaktycznym, jak też podejmowano gruntowną renowację wielu obiektów. Czynne były następujące pracownie: konserwacji malarstwa i ram, konserwacji metalu — militariów, konserwacji tkanin, konserwacji papieru. Dokonano przeglądu i wydano opinię konserwatorską dla 500 obiektów wypożyczonych na wystawy własne i objazdowe. Pracownia malarstwa i ram wykonała prace przy 59 obiektach — (19 obrazów, 35 ram), pracownia metalu przeprowa-

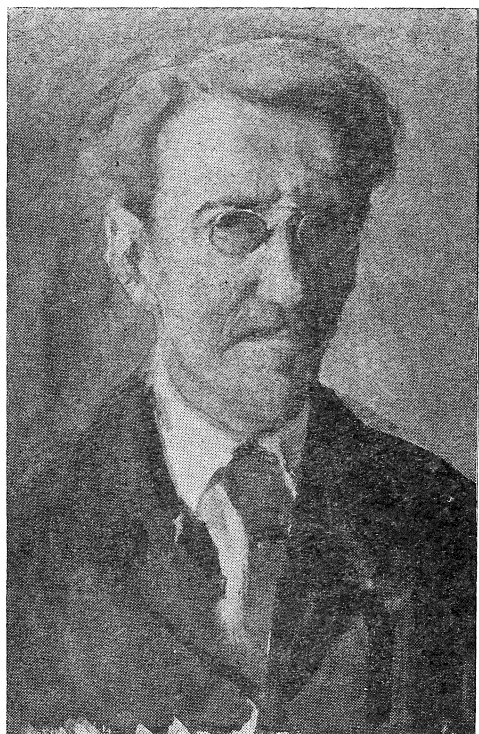
2. Portret A. Rothe, mal. A. Karpiński 1912, MHK 4286/III

dziła renowację 26 obiektów, pracownia tkanin przy 81 obiektach, pracownia papieru — grafiki przy 12 obiektach. Podjęto prace przy uruchomieniu pracowni konserwacji fotografii mimo, iż podejmowała ona pierwsze kroki, dokonano przeglądu i analizy stanu zachowania 500 klisz.

Podobnie jak w latach poprzednich, pracownicy służb konserwatorskich podnosili swe umiejętności, odbywając szkolenia w pracowniach Muzeum Archeologicznego i Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu.

Muzeum prowadziło aktywną politykę wykorzystywania dla celów upowszechnieniowych posiadanego zasobu. Korzystało także z pomocy innych placówek. Na wystawy innych muzeów wypożyczono 353 eksponaty, były one prezentowane m.in. na wystawach: „Polska w okresie Jagiellonów” — Zamek Królewski w Warszawie, „Od palisady do fortu” — Muzeum Architektury — Wrocław, „Czasy Franciszka Józefa” — Grafenegg — Austria, „Szopki krakowskie” — Wiedeń, Włocławek, Piotrków Trybunalski, „Kraków w malarstwie starym i nowym” — Nowy Sącz.

Na wystawach organizowanych przez naszą placówkę pokazaliśmy 958 eksponatów, wypożyczonych z innych muzeów.

3. Autoportret Franciszka Turka, 1947 MHK 4270/III

4. Medalion przedstawiający Km Wielogłowskiego, Chartron MHK 4276/III

5. Plakieta żeliwna przedstawiająca E. Dillera, namiestnika Galicji, proj. K. Laszczka MHK 4275/III

Przekazującymi i ofiarodawcami były następujące osoby i instytucje: Celina Bąk-Koczarska, Jan Bieda, Aleksander Chrobak, Mieczysław Donatowicz, Stanisława Kłoczek, Ewa Leśniak, Irena Łuczków, Maria Łuszczkiewiczowa, Jan Masny, Jan Mazur, Ida Mrozek, Henryk Hermanowicz, Stanisław Piwowski, Alicja i Janusz Rozmus, Jacek Susuł, Bożena Tazbir-Tomaszewska, Wanda Tazbirówna, Tadeusz Woźny, Witold Turdza, Bogumił Woźniakowski, Janusz Trzebiatowski, Maria Zrazik, Komitet Krakowski PZPR, Prezydent m. Krakowa, Narodowy Bank Polski — Skarbiec emisyjny, Z.G. Związku Inwalidów Wojennych, Komitet do spraw Radia i Telewizji w Krakowie, Rada Osiedla Kazimierz — Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa, Wydział Kultury Urzędu m. Krakowa, Okręgowe Przedsiębiorstwo Rozpoznawania Filmu w Krakowie.

WYSTAWY

W tym roku, muzeum zorganizowało szereg wystaw, zarówno w salach własnych, jak i wystaw objazdowych. Główną uwagę zwracano na wystawy stałe, do których eksploatacji przykładano najwięcej uwagi, podejmując działania zarówno o charakterze porządkowym (malowanie sal), jak i wprowadzając nowe obiekty, celem uatrakcyjnienia ekspozycji. Do Wieży Ratuszowej przygotowano obok tradycyjnego wystroju, nawiązującego do jej historycznych funkcji, wystawę, umożliwiającą widzom poznanie roli, jaką spełniał w ostatnim okresie Rynek Główny. Zebrano kilkadziesiąt starych fotografii, na których można oglądać zarówno zmiany zaszele w wyglądzie tego

6. Portret L. Solskiego w roli Puttkamera, rys. A. Stopka MHK 4257/VI

najważniejszego i największego placu w mieście, jak również jego wielkie dni, doniosłe wydarzenia — np. przejęcie władzy przez wojsko polskie na Odwachu przy Wieży Ratusza w dniu 31.X. 1918 r., wizyty zaprzyjaźnionych gości, manifestacje i strajki, stawianie pomnika Adama Mickiewicza. Na zgromadzonych fotografiach pokazano także rolę Rynku, jako miejsca postoju najpierw dorożek konnych, później taksówek samochodowych, linię tramwajową, która wtedy przebiegała oraz plac targowy, po którym dziś zostały jedynie stragany kwaciarek.

Sporo wysiłku włożono w przygotowanie pierwszej w historii naszej placówki ekspozycji, poświęconej nie odległemu wydarzeniu historycznemu, nie działaniom o charakterze artystycznym, lecz istniejącej współcześnie jednostce wojskowej. Okazją do przygotowania tej niecodziennej wystawy, była uroczystość obchodzona w Krakowie XXX rocznica powstania popularnych „Czerwonych Beretów” — czyli VI Pomorskiej Dywizji Powietrzno-Desantowej. „Czerwone Berety” na stałe zrosły się z pejzażem naszego miasta. Kontakty z sympatycznymi „Komandosami” nie mają dla naszego Muzeum jedynie charakteru okazjonalnego, lecz łączy nas stała współpraca, której jednym z najmiłszych akcentów jest wspólnie sprawowana opieka nad Bractwem Kurkowym, organizowanie Królewskiego Strzelania, czy też uroczystej Intronizacji Króla Kurkowego na Rynku Głównym.

Na wystawie zgromadzono cały szereg ciekawych materiałów, dotyczących historii jednostek powietrzno-desantowych w Wojsku Polskim, zarówno w formacjach walczących na zachodzie, jak i wschodzie. Obok mundurów, uzbrojenia, pokazano też pamiątki związane z twórcami Dywizji, jej żołnierzami i dowódcami. Wystawa, doskonale przygotowana plastycznie, nie była prostym pokazem eksponatów, lecz wykorzystując spadochrony, siatki maskujące, pełen ekwipunek skoczków spadochronowych, w jednej ze

swych części „imitowała” lądowanie desantu. Inne jej części to szereg fotografii, prezentujących codzienne życie, szkolenie i wykonywanie żołnierskich zadań przez chłopców z „Czerwonych Beretów”. Obok tego znalazły się dokumenty, mówiące o obecności i pracy żołnierzy na rzecz miasta Krakowa. Na ostateczny kształt wystawy, oprócz zbiorów własnych, złożyły się eksponaty użyczone przez Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu, Muzeum 6 Pomorskiej Dywizji Powietrzno-Desantowej, Izby Tradycji Jednostek 6 Brygady Powietrzno-Desantowej, Klub Garnizonowy w Krakowie, Izbę Pamięci Szkoły Podstawowej im. 6 Pomorskiej Dywizji Piechoty w Karlinie i Drużynę Harcerską im. 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej ze Skawiny, Centralne Archiwum Wojskowe, Wojskową Agencję Fotograficzną, Centralną Agencję Telegraficzną, oraz osoby prywatne: płk. Ryszarda Dmochowskiego, gen. bryg. Edwarda Dysko, dra Jana Garlickiego, Józefa Jastrzębskiego, Włodzimierza Karcza, Aleksandra Kurdziela, mgra Romana Medwicza, mgra Tomasza Otrębskiego, gen. bryg. Edwina Rozłubirskiego, Józefa Sławińskiego, mgra Henryka Świątko, gen. bryg. Mariana Zdrzałkę. Komisarzem wystawy była mgr B. Saładziak, autorem oprawy plastycznej mgr W. Turdza.

Warto wspomnieć jeszcze wystawę miedziorytów i ilustracji znakomitego rysownika niemieckiego Ch. G. H. Geisslera, przygotowaną przez współpracujące

7. Garbarze na Ludwinowie, mal. A. Bunsch 1946 MHK 4271/III

8. Plakietka jubileuszowa z okazji 25-lecia firmy „A. Piasecki — Fabryka Czekolady w Krakowie S.A.”, wyk. Fabryka Wyrobów z Brązu i Odlewnia Metali B-cia Łopieński Sp. z o.o., Warszawa, 1935 MHK 4244/III

z nami Muzeum Historii m. Lipska. Christian Gotfried Heinrich Geissler (1770—1844), sławny był przede wszystkim jako rysownik-kronikarz, ilustrujący współczesne sobie wydarzenia, utrwalający życie codzienne Lipska — sceny uliczne, place targowe itd. Odbił też podróż po Rosji, z której wrażenia utrwalił w swoich pracach, m.in. w serii zatytułowanej „Malownicze zwyczaje, obyczaje i zabawy ruskich, tatarskich, mongolskich i innych ludów w Państwie Ruskim”. Na wystawie pokazano w wyborze zarówno jego prace z Lipska, jak i rysunki z podróży.

Na osobne omówienie zasługuje również pomoc, jaką Muzeum udzieliło Zarządowi Wojewódzkiemu Związku Inwalidów Wojennych PRL, który w swej siedzibie — dawnym Przytulisku Weteranów Powstania Styczniowego, przygotował Izbę Pamięci Narodowej, poświęconej Powstaniu Styczniowemu. Poza salami własnymi pracownicy Muzeum przygotowali dwie znaczące ekspozycje „W 100-lecie I Zjazdu Prawników i Ekonomistów” oraz wystawę poświęconą 30-tej rocznicy powstania organizacji młodzieżowych ZMS i ZMW.

DATY OTWARCIA WYSTAW

A. Sala wystaw zmiennych ul. Franciszkańska 4

- 18.III. — „Czerwone Berety” — XXX rocznica powstania VI Pomorskiej Dywizji Powietrzno-Desantowej (kom. wystawy B. Sałdziak)
- 16.IX. — „Ocalić od zapomnienia” — IX pokonkursowa wystawa fotograficzna, organizowana wspólnie z Tow. Miłośników Historii i Zabytków Krakowa pod patronatem Prezydenta m. Krakowa
- 7.X. — „Ch. G. H. Geissler — miedziorytnik i ilustrator” — wystawa organizowana przez Muzeum Historii m. Lipska

- 6.XII. — „Szopki krakowskie” — wystawa pokonkursowa (komisarz mgr A. Szałapak)

B. Wystawy objazdowe

- 16.I. — „Fortyfikacje Krakowa w rycinach” — Muzeum Architektury — Wrocław
- 24.V. — „Kraków w malarstwie starym i nowym” — Muzeum Okręgowe Nowy Sącz
- 9.XII. — „Szopki krakowskie” — Muzeum we Włocławku
- 10.XII. — „Szopki krakowskie” — Muzeum w Piotrkowie Trybunalskim

C. Wystawy czasowe poza własnymi salami

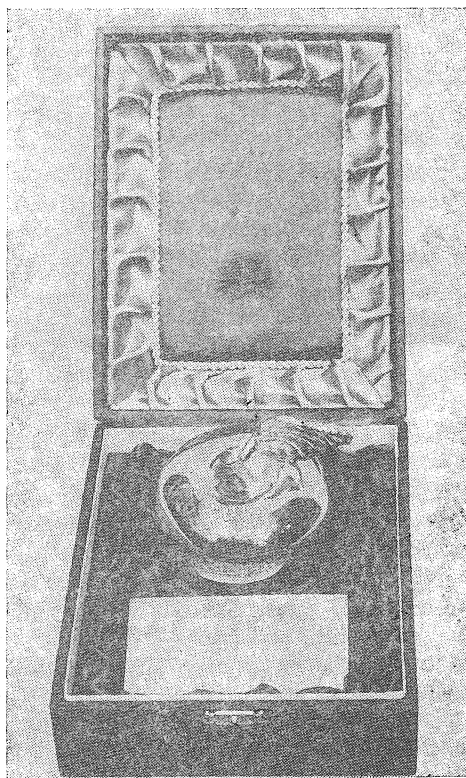
- 20.II. — „W 30-to lecie powstania ZMS i ZMW w krakowskim” — Nowohuckie Centrum Kultury (kom. wystawy St. Piwowarski)
- 7.VIII. — „Widoki Krakowa” Jednostka Wojskowa
- 4.XII. — „W stulecie I Zjazdu Prawników i Ekonomistów Polskich w Krakowie” — Nowohuckie Centrum Kultury kom. wystawy dr C. Bąk-Koczarska)

D. Wystawy zagraniczne

- 4.XII. — „Szopki krakowskie” — Wiedeń (Austria)

Organizując wystawy, muzeum korzystało z życzliwości następujących placówek: Biblioteki Jagielloń-

- 9. „Złote jabłko” — nagroda przyznana miastu Krakowowi przez Międzynarodową Federację Dziennikarzy i Pisarzy Turystycznych MHK 60/X

10. Wawel, mal. L. Stroynowski, 1 ćw. XIX w. MHK 4277/III

skiej, Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Muzeum Narodowego w Krakowie, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu, Archiwum Państwowego w Krakowie, Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, Nowohuckiego Centrum Kultury, VI Pomorskiej Dywizji Powietrzno-Desantowej.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWO UPOWSZECHNIENIOWA

Pracę naukowo-badawczą, zgodnie ze specyfiką muzeum, które jest placówką powołaną do gromadzenia i zabezpieczania dóbr kultury, starano się tak prowadzić, aby z jednej strony zdobyć rozeznanie co do możliwości dalszego powiększania zasobu muzealiów, z drugiej zaś, aby powiększyć stopień wiedzy o już zgromadzonych obiektach.

W pierwszym nurcie podjętych działań umiejscowić można te, które łączyły się ze zbieraniem dokumentacji do organizowanych wystaw; „XXX-tej rocznicy powstania VI Dywizji Powietrzno-Desantowej” i „XXX-lecia Organizacji Młodzieżowych ZMS i ZMW”. Ten sam tok postępowania badawczego stosowany był przy zabiegach, mających na celu gromadzenie i opracowanie relacji, dotyczących okresu okupacji hitlerowskiej, historii ruchu robotniczego oraz tradycji i zwyczajów krakowskich — łącznie zebrano 37 relacji. Utrzymując kontakty ze środowiskiem kolekcjonerów — zgromadzono materiały do kolejnego artykułu z cyklu „Znani kolekcjonerzy — rozmowa z J. Jastrzębskim” (mgr J. T. Nowak)

Z badań, które koncentrowały się na tematyce własnych zbiorów, należy odnotować przygotowanie przewodnika po — „Galerii Malarstwa” w „Krzysztoforach” (mgr W. Turdza). Ważną pozycją dla wiedzy o zasobach naszego Muzeum, jest kolejny już artykuł mgr M. Kwaśnik na temat „Starodruków z oficyn pozakraskowskich w zbiorach biblioteki Muzeum Historycznego”. W oparciu o zbiory naszej placówki, choć nie tylko, powstało opracowanie mgr St. Opalińskiej „Fortyfikacje Krakowa, rysowane przed zburzeniem”. Rozpoczęto szczegółowe badania nad tematami: „Broń samoczynna w zbiorach Muzeum Historycznego” (dr W. Kucharskiego), „Rapiery późnorenesansowe w zbiorach Muzeum Historycznego m. Krakowa” (mgr Al. Radwan). Obok wymienionych tematów, które, bądź ukończono, bądź kontynuowano, należy wymienić, prowadzone systematycznie od kilku lat prace dokumentacyjne.

Pracownicy działu Historii Teatru, kontynuowali prace nad bibliografią artykułów i opracowań, dotyczących historii scen krakowskich. Tenże dział, prowadził dalej studia nad repertuariami teatrów krakowskich, kończąc opracowanie — „Teatru Nowości — działającego w okresie 1911—1914”, oraz prowadząc dalej prace nad repertuarem Teatru im. J. Słowackiego w okresie dyrekcji Teofila Trzcńskiego 1929—1933.

Podobny, dokumentacyjny charakter, miały kontynuowane od kilku lat opracowania Działu „Walki i Męczeństwa Narodu Polskiego w latach 1939—1945” — tu gromadzono materiały do; bibliografii Krakowa w okresie okupacji hitlerowskiej — 1249 kart

11. Fragment wystawy „Czerwone Berety — XXX rocznica powstania VI Pomorskiej Dywizji Powietrzno-Desantowej, otwarcie w dniu 18.III. 1987 r.

bibliograficznych. Były to: kartoteki uczestnictwa w ruchu oporu i więźniów hitlerowskich, kartoteki członków aparatu okupacyjnego w dystrykcie krakowskim. (mgr T. Gąsiorowski, mgr A. Kular, mgr M. Natkaniec).

Dział Judaistyczny, kontynuował badania nad szkolnictwem żydowskim (mgr Z. Wordliczkowa). Mgr E. Duda, ukończył opracowanie „*Judaica krakowskie*”, mające charakter przewodnika, informującego o pamiątkach i dziełach sztuki w Krakowie, łączących się z kulturą żydowską.

Istotne znaczenie w pracy badawczej, miało rozpoczęcie kwerendy do dwóch wystaw, planowanych na rok 1988, jednej o charakterze rocznicowym, poświęconej 70-cio leciu odzyskania przez Polskę niepodległości (mgr M. Zientara, mgr J. T. Nowak) oraz fotograficznej — kobieta w starej fotografii (mgr E. Gaczoł, mgr A. Buczek). Pracownicy muzeum, współpracowali z wieloma placówkami badawczymi, przygotowując szereg informacji, dotyczących, zarówno naszych zbiorów, jak i szeroko pojmowanej problematyki dziejów i kultury Krakowa. Uczestniczyli też pracownicy muzeum w licznych sympozjach i konferencjach naukowych.

Ważnym, dla ożywienia życia naukowego placówki, było wznowienie spotkań naukowych pracowników muzeum. Odbyto cztery takie spotkania:

- 28.09. — mgr A. Szczygieł — „*Początki Muzeum Historycznego w świetle materiałów archiwalnych*”
- 12.10. — mgr Hanna Styczyńska, mgr W. Passowicz — „*Zasady dokumentacji naukowej, księgi inwentarzowe, karty katalogu naukowego*”

- 9.11. — dr Celina Bąk-Koczarska — „*Problemy warsztatowe biografistyki krakowskiej*”

- 14.12. — mgr A. Malik — „*Fotografia, jako obiekt muzealny. Z problematyki badawczej i konserwatorskiej*”

Praca upowszechnieniowa, przebiegała zgodnie z planem. Główną troską, były działania zmierzające do pozyskania do współpracy z Muzeum jak najwcześniej liczby dzieci i młodzieży, przede wszystkim ze szkół podstawowych i średnich województwa krakowskiego.

Dążąc, do realizacji tego planu, opracowano „*Informator*” dla szkół podstawowych i średnich, w którym przedstawiono propozycje lekcji muzealnych, które nauczyciele mogą realizować, wykorzystując nasze ekspozycje, samodzielnie, lub przy pomocy pracowników oświatowych Muzeum. W „*Informatorze*”, zawarto też propozycje pogadanek, odczytów i innych imprez wykraczających poza program nauczania. „*Informator*” dostarczono do wszystkich szkół. Wspólnie z Oddziałem Doskonalenia Nauczycieli, przeprowadzono dla nauczycieli — przewodniczących Szkolnych Zespołów Wychowawców Klasowych — kurs na temat możliwości korzystania z ekspozycji muzealnych w pracy wychowawczej. W kursie brało udział 240 nauczycieli. Utrzymywano stałe kontakty z krakowskimi placówkami oświatowymi, przygotowując program konkursów i olimpiady historycznej. Wspólnie z Pałacem Młodzieży, przeprowadzono konkurs „*Śladami dra Henryka Jordana*” — którego finał, odbył się w maju b.r. Drugim konkursem dla młodzieży szkół średnich, był tradycyjny już po raz 23 rozgrywany turniej wiedzy o Krakowie. W roku bieżącym, koncentrował się on wokół problematyki Krakowa średniowiecznego.

Dzieci szkół podstawowych uczestniczyły w Olimpiadzie Historycznej, w której Muzeum współpracowało z Oddziałem Doskonalenia Nauczycieli i Państwowymi Zbiorami Sztuki na Wawelu.

W okresie ferii zimowych i wakacji, zorganizowano wzorem lat ubiegłych akcję — „Zwiedzamy muzea”, a dla dzieci młodszych „Godzinę legend o Krakowie”. W akcji tej uczestniczyło 693 słuchaczy w 21 grupach.

Po ekspozycjach stałych i czasowych, oprowadzono 601 grup wycieczkowych. W klubach, świetlicach, domach kultury, wygłoszono 91 prelekcji dla 3500 słuchaczy. Ponadto, zrealizowano 44 lekcje dla 1551 słuchaczy. Wynikiem intensywnych działań popularyzatorskich, była stosunkowo duża frekwencja. Wystawy muzealne, zlokalizowane w salach własnych oraz wystawy czasowe i objazdowe oglądało 121.095 osób.

Dawnym już zwyczajem Muzeum było współorganizatorem:

- 20.IV. — Konkursu na zabawkę „Emausową” — wspólnie ze Spółdzielnią „Millenium”
- 25.VI. — Pochodu Lajkonika
- 3.XII. — XLV — konkursu na najpiękniejszą Szopkę krakowską.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Podobnie, jak w latach ubiegłych, podporządkowana była drukom o charakterze popularyzatorsko-reklamowym. Z poważniejszych wydawnictw, na podkreślenie zasługuje ukazanie się 13-tego numeru „Krzysztoforów”, w którym zamieszczono m.in. artykuły:

- A. Szczygła — „Założenie Muzeum Historycznego m. Krakowa w 1899r.”
- J. Samka — „Srebrny Kur Bractwa Strzeleckiego w Krakowie — zarys problematyki historycznej i artystycznej”
- M. Zientary — „Buduar czy kaplica — o stiukach B. Fontany w Krzysztoforach”.
- W. Milewskiej — „O znaczeniu przedstawień portretowych w sztuce legionowej”.

Ważną pozycją, rejestrującą nasze zabytki, był opracowany przez mgr H. Styczyńską — katalog „Zabytki cyny w zbiorach Muzeum Historycznego m. Krakowa.”

Z serii przewodników, ukazał się przewodnik po wystawie stałej — opracowany przez mgr W. Turdę „Galeria Muzeum Historycznego m. Krakowa”. Obok tego wydano: foldery wystaw, afisze, plakaty, zaproszenia, sprawozdania z konkursów i inne druki, reklamujące imprezy i wystawy organizowane przez Muzeum.

RADA MUZEALNA

20.X. 1987 r., odbyło się posiedzenie, nowopowołanej przez Prezydenta m. Krakowa, Rady Muzealnej Mu-

zeum Historycznego m. Krakowa. W skład Rady, powołane zostały następujące osoby: prof. dr hab. Wiesław Bienkowski, prof. dr hab. Józef Frazik, dr Andrzej Link-Lenczowski, mgr Leszek Ludwikowski, doc. dr hab. Adam Markiewicz, prof. dr hab. Stanisław E. Nahlik, doc. dr hab. Kazimierz Nowacki, mgr Wacław Passowicz, prof. dr hab. Zbigniew Perzanowski, prof. dr hab. Andrzej Pilch, prof. dr hab. Roman Reinfuss, dr Marek Rostworowski, doc. dr hab. Michał Rożek, prof. dr hab. Jerzy Wyrozumski, mgr Stefan Zajac, prof. dr hab. Zdzisław Żygulski.

Rada wybrała ze swego grona Prezydium w następującym składzie: przewodniczący — prof. dr hab. St. E. Nahlik, wiceprzewodniczący — mgr L. Ludwikowski, sekretarz — mgr W. Passowicz.

Dyrektor Muzeum mgr Andrzej Szczygieł, zapoznał członków Rady z przebiegiem prac muzealnych, podkreślając, że obok codziennych prac inwentaryzatorskich, zabezpieczenie, konserwacji muzealiów, upowszechniania, organizacji wystaw zmiennych, do najważniejszych zadań w nadchodzącym czasie, należy będą działania związane z organizacją nowych Oddziałów w Celestacie i Kamienicy Hipolitów. Innym poważnym problemem będzie zbliżający się remont gmachu głównego — Krzysztoforów. Mówiąc o wystawach, planowanych na rok 1988 za najważniejszą uznał ekspozycję realizowaną wspólnie z Muzeum Narodowym, poświęconą 70-tej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości.

Członkowie Rady zaakceptowali plany wystawienicze oraz tok pracy naukowej i upowszechnieniowej Muzeum.

ZMIANY PERSONALNE

W ciągu roku przyjęte zostały do pracy w naszym Muzeum następujące osoby:

Dariusz Błazewski, Greta Czupryniak, Anna Dudek, Leszek Guzik, Beata Guczalska, Bogusława Gawłowska, Janina Feliks, Magdalena Kołodziej, Małgorzata Kozłowska, Agata Kubik, Małgorzata Kuder, Janusz Mazurek, Dariusz Misiołek, Krystyna Madejska, Adam Mączka, Antoni Michalik, Roman Muzyk, Krzysztof Nosek, Antoni Ostrowski, Tomasz Polański, Iwona Prochowska, Rajmund Polt, Jadwiga Pregler, Franciszek Przybycień, Witold Rusinek, Helena Stachowicz, Beata Sady, Jacek Salwiński, Tadeusz Sochaczewski, Beata Szydło, Janusz Tercjak, Helena Wicher, Bożena Wójtowicz, Ryszard Wójcik, Renata Zdeb.

W ciągu roku odeszli z pracy następujący pracownicy:

Janina Brzezińska, Iwona Bugajska, Maciej Hunia, Krystyna Kucemba, Małgorzata Kuder, Wanda Kwiatkowska-Ptak, Paweł Laskowicz, Piotr Ludwikowski, Katarzyna Marszałek, Tadeusz Maciejowski, Dariusz Miziołek, Krystyna Madejska, Kinga Olewicz, Franciszek Przybycień, Danuta Piechowicz, Tamara Petryk, Anna Per, Dorota Różycka, Andrzej Szwałec, Bożena Saładziak, Janusz Tercjak, Jolanta Wiśniowska, Barbara Żółkiewicz.